MALTA

QORTI TA' L-APPELL

ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS

Seduta tal-15 ta' Settembru, 2005

Appell Civili - Ghawdex Numru. 29/2004/1

Virgilio u Joan Antida konjugi Vella

vs

Michael u Emma konjugi Saliba

Il-Qorti,

Fid-29 ta' Dicembru, 2004 it-Tribunal ghal Talbiet Zghar (Ghawdex) ippronunzja s-segwenti sentenza fl-ismijiet premessi:-

"It-Tribunal;

Ra l-avviz tat-talba;

Ra r-risposta;

Sema' l-provi;

Ikkunsidra:-

Il-fatti li taw lok ghall-pendenza in kwistjoni huma fil-qosor is-segwenti: L-attur ftiehem mal-konvenut li kellu jbieghlu zewg dghajjes mghammra sabiex minnhom ikun jista' jinbiegh il-gelat fuq il-bahar. Dghajsa minnhom qatt ma giet ikkonsenjata ghax kienet qieghdha tigi riparata f'Malta; it-tieni dghajsa giet ikkonsenjata lill-konvenut sabiex jipprovaha; fuqha saru xi riparazzjonijiet, l-attur biegh konsenja jew konsenji ta' gelat lill-konvenut u baghat lil ibnu biex jakkumpanja lill-konvenut fuq id-dghajsa biex jurieh kif jinbiegh il-gelat fuq il-bahar. Ghal xi raguni, il-bejgh thassar, tant li t-trasferiment qatt ma sar, u l-attur talab lura d-dghajsa kkunsinnata. Il-konvenut ried rimbors ghall-ispejjez li nkorra f'riparazzjonijeit fid-dghajsa qabel jirritornaha. Giet skambjata korrispondenza bejn l-avukati tal-partijiet u fl-ahhar l-attur ipprezenta mandat ta' qbid kawtelatorju kontra l-konvenut, u meta sar hekk giet irritornata d-dghajsa u dak li kien fadal mill-istokk tal-gelat.

L-atturi qeghdin jitolbu l-hlas ta' Lm151.53 konsistenti filli gej:

Konsenja ta' gelat (li lahqet inbieghet)		91.91
mandat ta' Qbid registru		18.00
mandat ta' Qbid Dritt Avukat	23.00	
Ittra ufficcjali registru	36.00	
Ittra ufficcjali dritt avukat		8.62
Totali	177.53	
Spejjez maghmula mill-konvenut fid-dghajsa		
26.00		

Bilanc dovut
151.53

Kontra din it-talba, il-konvenut eccepixxa:-

1. Illi t-talbiet ta' l-atturi huma infondati fid-dritt u fil-fatt stante illi l-konvenuti mhux talli m'ghandhom jaghtu l-ebda ammont lill-atturi izda huma ghandhom jigbru somma flus minghand l-atturi rapprezentanti spejjez li saru minnhom fuq id-dghajsa proprjeta` ta' l-atturi.

2. Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, il-konvenuti m'ghandhomx jigu ikkundannati jhallsu spejjez gudizzjarji li ghamlu l-atturi kappricosament fosthom ta' Mandat ta' Qbid li qatt ma gie segwit b'kawza mill-atturi stess.

3. Salvi eccezzjonijiet ohra fid-dritt u fil-fatt.

Bl-ispejjez.

Kontro-talba ma saritx; il-konvenuti jidher li qeghdin jitolbu kompensazzjoni gudizzjali ghat-talba tal-atturi. L-ispejjez minnhom allegatament inkorsi gew specifikati permezz ta' nota a fol 104 kif gej:-

Insurance (Dok A)
Lm95.75
Canape Repair (Dok B)
Lm15.00
Switch for Motor Lm15.00
Power Trim Lm10.00

Petrol for 7 days @ Lm14 each outing
Lm98.00

Electricty to kkep 3 big freezers running
From 06/06/02 to 17/07/02 – 41 days
Lm5.00

Court Registry expenses (Dok C) Lm43.00

Lawyers fees 2002-2003
Lm40.00

Loss of earnings due to work in garage on boat
14 days @ Lm15 per day
Lm210.00

Loss of earnings due to work on boat at sea
7 days @ Lm15 per day
Lm105.00

Lm636.75

Jirrizulta mid-deposizzjoni tal-marixxall, li mar jesegwixxi l-mandat ta' Qbid, li l-partijiet effettivament waslu fi qbil li jitterminaw il-pendenza ta' bejniethom billi wara l-kunsinna tad-dghajsa u l-gelat, kulhadd jibqa' b'li ha. Jinhtieg ghalhekk qabel xejn jigi kkunsidrat jekk dan il-qbil verbali huwiex vinkolanti fuq il-partijiet, ghax, jekk inhuwa hekk, huwa bil-wisq evidenti li t-talbiet attrici ghandhom jigu michuda. Il-ligi tghid li transazzjoni hija nulla jekk ma tkunx bil-miktub (art 1233 (d) Kodici Civili). Transazzjoni hija kuntratt li bih il-partijiet, b'xi haga li jaghtu, iwieghdu, jew izommu, jaghtu tmiem ghal kawza mibdija, jew jevitaw li tkun sejra ssir (art 1718 Kap 12). Dan l-artiklu gie strettament interpretat mill-Qrati taghna, b'mod li mhux kull ftehim li jsir biex tigi evitata kawza li setghet issir huwa definit bhala transazzjoni, imma biss ftehim dwar kawza li tkun sejra ssir[1]. Billi l-ftehim sehh proprju waqt l-esekuzzjoni ta' mandat kawtelatorju, li jaqa' jekk ma jigix segwit b'kawza, huwa evidenti li l-ftehim kien transazzjoni, u allura – sfortunatament – huwa null u bla effett ghax ma sarx bil-miktub.

Ghar-risoluzzjoni ta' din il-pendenza jrid jigi ddeterminat tort ta' min kien li ma giex konkluz il-bejgh. L-attur iwahhal fil-konvenut, ghax jghid li dam m'ghamel l-assikurazzjoni tad-dghajsa (mehtiega biex ikun jista' jsir it-transfer) u li ma resaqx biex isir it-transfer u jaghmel kuntratt quddiem Nutar. Da parti tieghu, il-konvenut jghid li ma resaqx ghat-transfer ghax il-ftehim kien dwar it-trasferiment ta' zewg dghajjes, u li l-attur ghaddielu wahda biss filwaqt li l-ohra kienet baqghet fil-pussess tal-attur li ried isewwieha ghand persuna ta' fiducja tieghu. Ghalhekk ma kienx f'posizzjoni li jikkonkludi l-bejgh, ghax ovvjament ried jara x'kien qieghed jixtri. Jghid ukoll li kien l-attur li rrifjuta li jersaq ghall-bejgh ghax ma riedx jaghmel spejjez u ghax sab il-bejgh tad-dghajjes lil terzi. Il-konvenuti pproducew lil certu Jason Zammit biex

[1] Ara Maria Attard vs Francesco Camilleri – Qorti tal-Appell 30.06.2000 u Trevor Buhagiar vs Montaldo Insurance Services Ltd – 30.04.2003 – Onor R C Pace – Prim'Awla

jippruvaw it-tezi taghhom li kien l-attur li hassar il-ftehim, u mhux il-konvenut. Dan Jason Zammit pero` ta' xhieda inkonklusiva ghall-ahhar. Ta' min jghid li Zammit, ghalkemm prodott mill-konvenuti, jidher li huwa habib tal-attur ghax dan tal-ahhar ikun ta' spiss fil-garaxx tieghu. It-Tribunal jinnota wkoll li l-konvenut ma jidhirx li mar tajjeb fil-bejgh tal-gelat minn fuq id-dghajsa u li dakinhar tal-ezekuzzjoni tal-mandat baghat ittra lill-attur fejn offrielu li jirritornalu d-dghajsa. Ghalhekk hemm cirkostanzi li jimmilitaw kemm kontra l-verzjoni tal-attur kif ukoll dik tal-konvenut. B'daqshekk it-Tribunal ma jistax jirrikorri ghall-massima *actor non probante, reus absolvitur*, ammenokke` ma jirrizultalux li l-ebda verzjoni ma hija iktar kredibbli mill-ohra fuq il-bilanc tal-probabilitajiet, li *in civilibus* huwa sufficjenti biex tintlahaq decizjoni. Wara li haseb fit-tul, u fela sewwa t-traskrizzjoni tad-deposizzjonijiet, it-Tribunal wasal biex jaghti iktar affidament lill-verzjoni tal-konvenut, fuq is-segwenti kunsiderazzjonijiet : (1) huwa minn lewn id-dinja li wiehed ma jaccettax li jsir transfer ta' oggett li jkun ghadu ma rahx jahdem sewwa, bhad-dghajsa li dejjem baqghet fil-pussess tal-attur; (2) mhux minnu li l-konvenut m'assikurax id-dghajsa, kif irid jaghti x'wiehed jifhem l-attur, billi dan nefaq Lm95.75 biex effettwa l-assikurazzjoni tad-dghajsa li kellu fil-pussess tieghu (fol 105); (3) l-attur semma li l-konvenut naqas li jersaq quddiem in-Nutar biex jifformalizza l-ftehim biss fuq suggeriment tal-avukat tieghu stess u li ghalhekk dan it-Tribunal ma jaghtiha l-ebda affidament. Mill-provi akkwisiti jirrizulta iktar verosimili li kien l-attur li naqas li jersaq ghall-bejgh, u din id-decizjoni giet iktar tard accettata mill-konvenut.

Minn dak li qieghed jitlob l-attur, is-somma ta' Lm91.91 ghall-gelat mibjugh hija gustament dovuta. Izda mhux hekk jista' jinghad ghall-bqija tal-ispejjez, konsistenti fi spejjez gudizzjarji li saru bla bzonn. Min-naha l-ohra, lanqas huwa accettabbli l-ammont ta' Lm636.75 li l-konvenut qieghed igib bhala spejjez (fol 104). Minn dan l-ammont, in-nuqqas ta' qliegh mhux spejjez imma danni, haga li dwarha ma hemmx eccezzjoni u lanqas kontro-talba; u lanqas provi. Il-petrol, elettriku, u spejjez li nkorra

huwa u jipprova jbiegh il-gelat lanqas ma huma accettabbli, ghax wara kollox minkejja li l-bejgh tad-dghajjes spicca biex ma gietx effettwat, dawn saru a beneficcju tieghu tant li huwa rcieva l-flus provenjenti mill-bejgh tal-gelat. Pero` certament li l-konvenuti ghandhom jedd ghall-ispejjez li saru ghar-riparazzjonijiet fuq id-dghajsa, u ghall-ispejjez gudizzjarji u legali, li saru tort tal-atturi. Dawn certament jissuperaw is-somma ta' Lm91.91 li hija dovuta lill-atturi ghall-gelat mibjugh.

Ghaldaqstant it-Tribunal jaqta' u jiddeciedi billi jilqa' l-eccezzjoni tal-konvenuti in kwantu din tinvolvi tpacija gudizzjali mal-ammont ta' Lm91.91 dovut lill-atturi kif fuq spjegat u konsegwentement tichad it-talba tal-atturi, bl-ispejjez a kariku tal-atturi."

Minn din is-sentenza appellaw l-atturi li talbu t-thassir taghha. B'mod generali huma jsostnu illi t-Tribunal mar kontra l-principji tal-imparzjalita` u tal-ekwita` kif stabbilit fl-artikolu 8(2)(d) tal-Kap 380. B'mod partikolari huma jikkontendu in sostanza illi t-Tribunal mar oltre l-eccezzjonijiet tal-konvenuti u ghalhekk id-decizjoni ghandha titqies 'extra petita' u 'ultra petita'. Jissottomettu wkoll li l-konvenuti ma gabu ebda provi tal-ammonti li jallegaw li ghandhom jiehdu.

Kif manifest mis-suesposti aggravji l-atturi appellanti jirpozaw l-kontestazzjoni taghhom kontra s-sentenza appellata fuq id-dispost tas-subinciz 2(d) tal-artikolu 8 ta' l-Att V ta' l-1995 li testwalment jipprovdi ghad-dritt tal-appell "meta t-Tribunal ikun b'mod gravi mar kontra d-dettami ta' l-imparzjalita` u ta' l-ekwita` skond il-ligi u dik l-azzjoni tkun ippregudikat il-jeddijiet ta' min jappella".

Jigi osservat mill-ewwel illi, innegabilment, ma jistax jinghad illi t-Tribunal illeda l-principju tal-imparzjalita` u li ma mexiex b'mod rett u xieraq fil-kondotta tal-proceduri quddiemu. Lanqas ma jista' jigi ghaldaqshekk akkuzat li kien parzjali fl-apprezzament tieghu ghaliex hass li kellu jakkorda aktar affidament lill-versjoni tal-appellati milli dik tal-appellanti. Precizata din l-osservazzjoni, jokkorri li jigi indagat jekk kienx hemm da parti tat-Tribunal ksur tad-dritt

ekwitattiv, fl-liema, s'intendi, jirrientraw il-konsiderazzjonijiet tad-dritt li jghoddu ghall-kaz.

L-appellanti jissottomettu illi t-Tribunal mar oltre l-eccezzjonijiet tal-konvenuti u konsegwentement id-decizjoni hi "extra petita" u "ultra petita". Huma jirpozaw dan l-argoment taghhom fuq l-osservazzjoni illi l-konvenuti ma ressqu ebda kontro-talba.

Hi l-fehma ta' din il-Qorti illi ma jidherx li s-sentenza nghatat mhux fuq il-bazi tad-domanda jew tad-difiza ghaliha. Difiza din li kienet arginata fuq il-konsiderazzjoni illi l-konvenuti mhux biss ma kellhomx jaghtu l-ammont reklamat izda, wkoll, li huma kellhom jigbru minghand l-atturi somma flus ghall-ispejjez minnhom erogati f'riparazzjonijiet in konnessjoni mad-dghajsa proprjeta` tal-istess appellanti. Mill-ezami taghha tas-sentenza appellata din il-Qorti ma ssibx li t-Tribunal mar 'extra petita'.

Biex, imbaghad, l-impunjattiva taghha, ghal motiv li t-Tribunal mar 'ultra petita', tista' tirnexxi jrid jinsab li t-Tribunal gab ragunijiet li ma gewx dedotti mill-partijiet jew minn xi parti fosthom. Intqal a propozitu fis-sentenza fl-ismijiet "**Marchese Riccardo Cassar Desain noe -vs- Giovanni Spiteri**", Appell Civili, 25 ta' Novembru 1927 (**Kollez Vol XXVI pI p903**), "Cosi` a testimonianza del **Mattirolo**) "Trattato di Diritto Giudiziario Civile", Vol IV no. 1055 e nota a pag. 954) non pecca di "ultra petita" la sentenza la quale accogliendo la conslusione di una delle parti aggiunga a sostegno di essa dei motivi in diritto che non furono fatti valere dalla parte medesima, o dei motivi in fatto, che sebbene non invocati dalla stessa parte, emergono pero` dagli atti della causa".

Biex tissokta tinghata twegiba ghall-punt sollevat illi l-appellati ma avvanzaw ebda kontro-talba, u li mieghu jorbitaw kemm il-precitat aggravju kif ukoll gravami ohra, inter alia, li t-Tribunal ma seta' qatt, in mankanza ta' kontro-talba, jasal ghal konkluzjoni li ghandu jkun hemm tpacija gudizzjali, ghandu jinghad illi din il-Qorti ma tarax in-necessita` li jkun hemm bilfors talba rikonvenzjonali.

F'materja ta' kumpensazzjoni gudizzjali d-domanda rikonvenzjonali kienet tkun rikjesta li kieku l-kreditu oppost bi tpacija ma jkunx ta' facli likwidazzjoni. Dan ghaliex f'kaz bhal dan il-gudikant ikun tenut jippronunzja ruhu kontestwalment fuq iz-zewg domandi - dik principali u dik rikonvenzjonali.

Issa skond il-gurisprudenza l-kumpensazzjoni gudizzjali hija ammessa meta l-kreditu ta' min igibha l-quddiem ikun ta' facli likwidazzjoni avolja ma jkunx likwidu (**Kollez Vol XXXI pI p435** u **Vol XLVIII pII p764**). Kif maghruf ukoll il-likwidita` taz-zewg krediti ma kienx estrem essenzjali tal-kumpensazzjoni gudizzjali; anzi l-kazi l-aktar spissi huma ta' kreditu likwidu ma' iehor illikwidu (**Kollez Vol XVII pIII p4**). L-accertament fuq il-likwidita`, hekk konsistenti minn valutazzjoni ta' fatt, ma teskludiex il-possibilita` li l-gudikant jinqeda bir-rizultanzi istruttorji ghad-disposizzjoni tieghu. Biex din l-attivita` ta' likwidazzjoni tigi kompjuta mill-gudikant ma hemmx ghalfejn allura talba rikonvenzjonali specifika 'ad hoc'.

Fermi dawn il-konsiderazzjonijiet ta' indoli legali, ma jidherx li t-Tribunal tbieghed mill-principji ta' dritt in materja. It-Tribunal ghamel l-evalwazzjoni tal-fatti attendibbli fil-process u hassu sodisfatt li l-appellati gabu provi sufficcjenti tal-ammonti li huma allegaw li kellhom jiehdu u ghadda biex jillikwida l-istess, wara li skarta xi rjus ta' spejjez. Id-decizjoni tieghu kienet essenzjalment bazata fuq din il-konsiderazzjoni fattwali ghal liema abbina l-principju tad-dritt okkorrenti. Din il-Qorti ma ssib xejn illogiku fid-deduzzjoni li ghamel it-Tribunal fejn irraguna illi mentri l-appellanti ghandu dritt ghas-somma reklamata minnu, eccetto l-ispejjes legali u gudizzjarji, ghadda imbaghad biex, permezz tal-mekkanizmu estintiv tat-tpacija gudizzjali, irrisolva l-kwestjoni bil-pronunzjament konkluzjonali tieghu. Din wara kollox kienet tirrapprezenta l-ezitu finali tal-accertamenti u tar-ragonament tieghu fuq il-kontro-kreditu tal-appellati, b'applikazzjoni ukoll tal-kompensazzjoni gudizzjali. Konsegwentement din il-Qorti ma ssibx lanqas li t-Tribunal agixxa b'mod gravi kontra d-dettami tal-ekwita`.

Ghal dawn il-motivi kollha l-appell interpost qed jigi michud u s-sentenza appellata konfermata, bl-ispejjez ta’ din l-istanza kontra l-atturi appellanti.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------